מערך פעילות

הבחירות לכנסת

משך: שעה וחצי | **קהל יעד:** ש"שנים | **עזרים:** לוח מחיק + טוש, היגדים (נספח), פלקטים, טושים צבעוניים

המערך מנוסח בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד, אך מיועד לכל המגדרים

רציונל

הבחירות לכנסת עומדות בבסיס הדמוקרטיה הישראלית. אנו רואים חשיבות רבה בעידוד הש"שנים לממש את זכות ההצבעה שלהם ולקחת חלק בהליך הדמוקרטי. כמו כן, אנו מעוניינים לחשוף את הש"שנים לדעות מכל גווני הקשת הפוליטית, כדי שיוכלו לפתח את השקפת העולם שאותה יביאו לידי ביטוי, בין השאר, כאשר יצביעו בבחירות לכנסת.

מטרות

- עיסוק בחשיבות זכות ההצבעה ומימושה.
- בחינת הסוגיות הבוערות בחברה הישראלית ועמדות המפלגות השונות כלפיהן.
- המשתתפים יכירו בכוחם להשפיע על השיח הפוליטי ולפעול לשינויו.

הערה למנחה: נושא מערך זה עלול להיות רגיש עבור חלק מהמשתתפים. יש להיות קשובים להלך הרוח של הקבוצה ולאפשר השתתפות על פי בחירה.

מהלך

1 פתיחה

נסביר שבמפגש היום נעסוק בבחירות הקרבות לכנסת ישראל, ותחילה – בזכות ההצבעה ובחשיבות לממש אותה. נכתוב על לוח מחיק את השאלה: **"למה חשוב להצביע בבחירות לכנסת?"** ונבקש מהמשתתפים לענות, ובמקביל נרשום את תשובותיהם על הלוח. לאחר מכן נסביר: ההצבעה בבחירות, מלבד היותה חובה אזרחית, היא הדרך הלגיטימית לבחור את נציגי המדינה ואת ההנהגה הפוליטית – וכך להשפיע על סדר היום הציבורי ולזכות בייצוג האינטרסים של הציבור. בשנים האחרונות קיימת ירידה בשיעורי ההצבעה ברוב הדמוקרטיות המערביות, וגם בישראל.

הערה למנחה: מומלץ להביא את נתון שיעור ההצבעה העדכני מהבחירות האחרונות.

כעת נשאל את השאלות הבאות

- בגלל אילו סיבות אנשים בוחרים להצביע או לא להצביע? (סיבות אפשריות לאי־הצבעה: היחלשות הקשרים החברתיים, חוסר אמון במערכת הפוליטית, המפלגתית והפרלמנטרית, ותחושה שאין בכוחם של האזרחים להשפיע וליצור שינוי משמעותי)
- מה המשמעות של הצבעה / אי־הצבעה בבחירות? האם יהיו לכך השלכות על חיינו?
- מהן הסכנות לחברה שציבור גדול מתוכה אינו מצביע?
- מה עשוי לעודד אתכם ואת הסובבים אתכם להצביע?

2 הצבעה – זכות או חובה?

נסביר שאחת הדרכים להעלאת מספר הבוחרים היא החלת חוק חובת הצבעה – חובה שהמדינה מטילה על בעלי זכות ההצבעה להצביע ביום הבחירות. חובת ההצבעה מעוגנת בחוק במדינות שונות (לדוגמה: אוסטרליה, איטליה, יוון, טורקיה ועוד). כעת נפזר במרכז המעגל היגדים התומכים בחוק חובת ההצבעה והיגדים המתנגדים לו (נספח). נבקש מכל משתתף לקרוא את ההיגדים ולבחור 3 התומכים בדעתו, ולאחר מכן נערוך סבב שבו כל אחד משתף את עמדתו ומציג את ההיגדים שבחר.

סיכום חלק זה ומעבר לנושא הבא: החלת חובת הצבעה היא נושא מורכב שאין בו תשובה חד־משמעית. עם זאת, ישנה חשיבות רבה לכך שתממשו את זכות הבחירה שלכם – מתוך אחריות כלפי החברה שלנו, ומתוך חובתכם האישית להשמיע את קולכם ולהשפיע על עתיד מדינתנו. כעת נשאל: **כיצד אתם מחליטים למי להצביע?** נסביר שבשנים האחרונות המגמה הרווחת היא לתמוך במפלגה על פי האדם העומד בראשה, בעוד שרוב המצביעים אינם מכירים את מצעי המפלגות.

- מה דעתכם על מצב זה? מה עלולה להיות הבעייתיות בו? (**תשובה:** בחירה על פי מאפיינים "מסיחים" – נראות, כריזמה וכו׳ – ולא לפי תפיסת העולם והעמדות שהמפלגה מייצגת ופועלת לפיהן)
- מהו הערך בהיכרות עם מצעי המפלגות השונות?

3 סוגיות בוערות ועמדות המפלגות

בחלק זה יש שתי פעילויות אפשריות:

פעילות 1: סוגיות בוערות ועמדות המפלגות

נשאל את המשתתפים מהן לדעתם הסוגיות הבוערות בחברה הישראלית היום, ונרשום את תשובותיהם על הלוח. נבחר יחד ארבע סוגיות עיקריות, ונחלק את המשתתפים לארבע קבוצות לפיהן; לכל קבוצה ניתן פלקט וצבעים. על כל קבוצה לחקור כיצד המפלגות השונות מתייחסות לסוגיה (בחיפוש באתרי המפלגות, במצעים, באתרי חדשות שונים וכו׳), ולהכין פלקט המציג את עיקרי הסוגיה ואת עמדות המפלגות כלפיה. לאחר מכן נחזור למליאה, וכל קבוצה תציג את מה שעשתה.

- מהי עמדתכם לגבי כל סוגיה? עם איזו מפלגה הסכמתם, ומדוע?
- האם עמדת המפלגות הפתיעה אתכם?

- האם הפעילות גרמה לכם לשנות את דעתכם לגבי אחת המפלגות?

פעילות 2: כתיבת מצע מפלגה

נשאל את המשתתפים: אילו הקומונה הייתה מפלגת השלטון – איך היה נראה המצע שלה? הקומונה כותבת מצע המתייחס ל־4 נושאים מרכזיים: דת, חברה, כלכלה וביטחון. על הקומונה להחליט יחד על העקרונות המשותפים לה.

4 סיכום

במפגש היום עסקנו בחשיבות מימוש זכות ההצבעה, והכרנו – על קצה המזלג – את עמדות המפלגות השונות סביב סוגיות בוערות בחברה הישראלית. אנו מזמינים אתכם להעמיק במצעי המפלגות, כדי שתוכלו להצביע למפלגה שתייצג בצורה הטובה ביותר את השקפת עולמכם.

מערכי פעילות נוספים ניתן למצוא במרכז ההדרכה של מחלקת שנת שירות

נספח

היגדים – בעד ונגד חובת הצבעה (לגזירה)

יש לחייב בחוק את ההצבעה, כיוון שהימנעות מהצבעה היא סכנה לדמוקרטיה.	אפשר לקבל תוצאות אמת, המייצגות את עמדת כלל הציבור, רק כשרוב בעלי זכות הבחירה מצביעים.
מחקרים בעולם מצביעים על כך שחובת ההצבעה מעלה את מספר הבוחרים בשיעור של 7%–16%.	השתתפות פוליטית היא ביסודה נתונה לבחירה חופשית.

הצבעה בבחירות קובעת מי יהיו הנבחרים שיכהנו בתפקידים המשפיעים על חיי היום־יום של הבוחרים.	עלייה בשיעור ההצבעה עשויה לעורר השתתפות ועניין גדולים יותר בפעילויות פוליטיות נוספות.
עלייה בשיעור ההצבעה עשויה להקטין את ההוצאות הכספיות על תעמולה שמטרתה לשכנע בוחרים להצביע.	אחת ההשלכות החמורות של שיעור הצבעה נמוך היא אי־שוויון ביכולת להשפיע.
חובת ההצבעה דומה לחובות אחרות החלות על אזרחים במדינה דמוקרטית, כמו החובה לשלם מסים.	בקביעת חובת הצבעה יש פגיעה בעיקרון הליברלי שלפיו השתתפות פוליטית נעשית בהתנדבות.
חברה דמוקרטית חותרת לכך שאנשים יפעלו ויצביעו מבחירה ומתוך רצון פנימי, ולא מתוך כורח וכפייה.	אנשים שמחייבים אותם להצביע עלולים לפגוע בבחירות – למשל בפסילת קולות מכוונת או בפתקים לבנים.
החובה להצביע עלולה להביא אנשים חסרי עניין וידע פוליטי להצביע בלי להיות מודעים לתוצאות הצבעתם.	